

Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu
*Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport*

Cijferrapportage Monitor mentale gezondheid 2023

Eerste landelijk overzicht

Cijferrapportage Monitor mentale gezondheid 2023

Eerste landelijk overzicht

RIVM-briefrapport 2023-0451

Colofon

© RIVM 2023

Delen uit deze publicatie mogen worden overgenomen op voorwaarde van bronvermelding: Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM), de titel van de publicatie en het jaar van uitgave.

Het RIVM hecht veel waarde aan toegankelijkheid van zijn producten. Op dit moment is het echter nog niet mogelijk om dit document volledig toegankelijk aan te bieden. Als een onderdeel niet toegankelijk is, wordt dit vermeld. Zie ook www.rivm.nl/toegankelijkheid.

DOI 10.21945/RIVM-2023-0451

M. Hiemstra (auteur), RIVM
M. van Bon-Martens (auteur), Trimbos-instituut
M. Savelkoul (auteur), RIVM
B. Snijders (auteur), RIVM

Met medewerking van:

A. Luik, Trimbos-instituut
A. Verweij, RIVM
S. van Dorsselaer, Trimbos-instituut

Contact:

M. Hiemstra
Volksgezondheid, Zorg en Maatschappij
marieke.hiemstra@rivm.nl

Dit onderzoek werd verricht in opdracht van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS), in het kader van Monitor mentale gezondheid.

Dit is een uitgave van:

**Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu**

Postbus 1 | 3720 BA Bilthoven
Nederland

www.rivm.nl

 **Trimbos
instituut**
Netherlands Institute of
Mental Health and Addiction

Publiekssamenvatting

Cijferrapportage Monitor mentale gezondheid 2023.

Eerste landelijke overzicht

Het RIVM en het Trimbos-instituut hebben voor het eerst een overzicht gemaakt van cijfers die bekend zijn over de mentale gezondheid in Nederland. De cijfers worden zonder toelichting of conclusies gegeven. Er wordt nog onderzoek gedaan naar factoren die samenhangen met mentale gezondheid en wat dat betekent voor beleid. De resultaten daarvan worden in 2025 bekend.

De cijfers zijn onderverdeeld in drie thema's: het mentale welbevinden, mentale problemen en psychische aandoeningen. De informatie gaat over de Nederlandse bevolking in zijn geheel en over verschillende (leeftijds)groepen, studenten en werkenden.

Het overzicht laat zien welke cijfers beschikbaar zijn voor achttien graadmeters (indicatoren) waarmee de drie thema's over mentale gezondheid in beeld wordt gebracht. Voorbeelden zijn hoe veerkrachtig mensen zich voelen, of ze eenzaam zijn, het aantal mensen met burn-outklachten en een angststoornis. Tegelijkertijd maakt het overzicht duidelijk welke informatie ontbreekt.

Dit is het eerste onderdeel van de Monitor mentale gezondheid en is gemaakt in opdracht van het ministerie van VWS. Dit ministerie gaat de informatie gebruiken voor de landelijke aanpak 'Mentale gezondheid: van ons allemaal' om de mentale gezondheid in Nederland te verbeteren. De monitor loopt tot 2025 en laat zien hoe de mentale gezondheid van de Nederlandse bevolking zich ontwikkelt.

In 2024 worden de actuele cijfers over de indicatoren voor heel Nederland online gepubliceerd. Deze informatie wordt ingedeeld naar leeftijd, geslacht, en sociaaleconomische positie. Als dat kan, worden de cijfers per regio of gemeente gegeven.

Kernwoorden: mentale gezondheid, monitor

Synopsis

Numerical report on the Mental Health Monitor 2023

First nationwide overview

For the first time, RIVM and the Trimbos Institute have compiled a numerical report with known figures about the mental health of the Dutch population. The figures are presented without comment or conclusions. Figures describing causes and consequences of mental health and their implications for policy are due in 2025.

The figures have been divided into three themes: mental well-being, mental health issues and psychiatric conditions. The information is segmented for the Dutch population as a whole and for various subgroups (including age groups), students and the working population.

The report shows which figures are available for 18 criteria (indicators) related to the three mental health themes. Examples of these indicators are how resilient people feel, whether they are lonely, how many people have burnout symptoms and how many people have an anxiety disorder. At the same time, the report makes clear which information is missing.

This is the first component of the Mental Health Monitor, commissioned by the Dutch Ministry of Health, Welfare and Sport. The Ministry will use this information as input for the national strategy to improve mental health in the Netherlands, titled 'Mental health: for us all'. The Monitor will run into 2025 and show trends in the mental health of the Dutch population.

In 2024, up-to-date figures about the indicators for the Dutch population as a whole will be published online, segmented by age, gender and socio-economic position. If feasible, the figures will also be segmented per region or municipality.

Keywords: mental health, monitor

Inhoudsopgave

1	Inleiding — 9
2	Samenvatting resultaten — 11
3	Indicatoren mentale gezondheid — 15
3.1	Mentaal welbevinden — 15
3.2	Mentale problemen — 18
3.3	Psychische aandoeningen — 25
4	Tot slot — 29
	Referenties — 31
	Bijlage — 33
	Bijlage 1 Uitgebreide indicatorbeschrijvingen — 33

1 Inleiding

Dit rapport heeft als doel om een eerste landelijk overzicht te geven van de gepubliceerde cijfers op het gebied van de mentale gezondheid van de Nederlandse bevolking. Dit is het eerste onderdeel van de Monitor mentale gezondheid waarover eerder een advies aan het ministerie van VWS is uitgebracht door het RIVM, Trimbos-instituut en GGD GHOR Nederland, met medewerking van het Nederlands Jeugdinstituut [1]. De cijfers in dit overzicht zijn gebaseerd op al gepubliceerde indicatoren van bestaande databronnen en worden weergegeven zonder duiding of aanvullende analyses. Uit dit overzicht zijn dan ook nog geen conclusies te trekken. Volgende onderdelen van de Monitor mentale gezondheid zullen resultaten van nadere analyses, duiding van cijfers en conclusies bevatten.

Aanleiding voor de Monitor mentale gezondheid is de landelijke aanpak 'Mentale gezondheid: van ons allemaal' [2] die zich richt op het verbeteren van de mentale gezondheid. Het ministerie van VWS wil de informatie die de Monitor mentale gezondheid in de komende jaren oplevert gebruiken om te zien hoe de mentale gezondheid van de Nederlandse bevolking zich ontwikkelt. De Monitor mentale gezondheid loopt voornamelijk van 2023-2025.

De indicatorenset per (deel)populatie voor mentale gezondheid is gebaseerd op een zo compleet mogelijke dekking van de bouwstenen in de definitie van mentale gezondheid [1,3]. Mentale gezondheid laat zich hierin als volgt samenvatten: "De manier waarop je je verhoudt tot jezelf en tot anderen en hoe je omgaat met de uitdagingen in het dagelijks leven. Tegelijkertijd gaat het ook over hoe jij en anderen in de samenleving dit ervaren" [3]. Voor meer informatie over de bepaling van de indicatorenset per populatie zie het eerdere advies [1].

Dit eerste landelijke overzicht is als volgt ingedeeld. Hoofdstuk 2 geeft een samenvatting van de resultaten van alle 18 indicatoren voor mentale gezondheid ingedeeld naar mentaal welbevinden, mentale problemen en psychische aandoeningen, volgens het conceptueel monitormodel in het eerdere advies [1]. Gepubliceerde cijfers worden, indien beschikbaar, weergegeven voor de algemene bevolking en verschillende deelpopulaties (kinderen, adolescenten, jongvolwassenen, volwassenen, ouderen, studenten en werkenden) conform de indicatorensets uit het advies [1].

In hoofdstuk 3 wordt per indicator eerst een korte beschrijving gegeven (in bijlage 1 staan uitgebreide indicatorbeschrijvingen) gevolgd door de indicatoruitkomsten. Dit zijn de meest actuele gepubliceerde landelijke cijfers voor de (deel)populaties waarvoor de indicator opgenomen is in de set voor mentale gezondheid. Indien gepubliceerd, worden deze meest actuele cijfers in tabellen uitgesplitst naar leeftijd, geslacht, sociaaleconomische positie en regio of gemeente. Hierna volgen, waar beschikbaar, in figuren de gepubliceerde cijfers over eerdere jaren.

Hoofdstuk 4 sluit af met een aantal kanttekeningen voor het gebruik van dit overzicht van cijfers en een vooruitblik naar het vervolg van de Monitor mentale gezondheid.

2 Samenvatting resultaten

Tabel 1 geeft een overzicht van beschikbare cijfers. Sommige cijfers zullen nader geanalyseerd worden (weergeven als 'nader te analyseren'). Er zijn ook indicatoren die niet zijn opgenomen in de indicatorenset van een (deel) populatie (lege cellen). Hier zullen ook in de toekomst van deze Monitor mentale gezondheid geen cijfers over verschijnen.

Tabel 1 Indicatoren mentale gezondheid voor de verschillende indicatorensets per (deel)populatie. Cellen zijn leeg als de indicator niet in de indicatorenset is opgenomen. Wanneer cijfers nog geanalyseerd moeten worden, wordt dit weergegeven als nta (nader te analyseren).

Indicatornaam	(Deel)populatie							
	Algemene bevolking ^a	Kinderen (4 t/m 12) ^b	Adolescenten (12 t/m 18)	Jongvolwassenen (16 t/m 25)	Volwassenen (18 t/m 64)	Ouderen (65+)	Studenten	Werkenden
Mentaal welbevinden (kernset)								
1. Gemiddelde score op mentaal welbevinden		nta ^c	nta ^d					
2. Gemiddelde score op positieve mentale gezondheid							3,6 ^e	
3. Percentage mensen dat tevreden is over zijn/haar leven	83,4 ^f	nta ^{c,g}	nta ^{d,h}	75,5 ^f	nta ^f	nta ^f	nta ^{ei}	nta ^f
4. Percentage mensen dat het gevoel heeft controle over het eigen leven te hebben			31,7 ^d					
5. Percentage mensen dat vertrouwen heeft in eigen bekwaamheid om met problemen om te gaan		nta ^c	nta ^d					
6. Percentage mensen dat bij iemand terecht kan (bij een probleem of als hij/zij ergens mee zit)			86,1 ^j					
7. Gemiddelde score op veerkracht				nta ^k			2,9 ^e	
8. Percentage mensen dat weerbaar is				81,1 ^k			nta ^k	

Indicator naam	(Deel)populatie							
	Algemene bevolking ^a	Kinderen (4 t/m 12) ^b	Adolescenten (12 t/m 18)	Jongvolwassenen (16 t/m 25)	Volwassenen (18 t/m 64)	Ouderen (65+)	Studenten	Werkenden
Mentale problemen (kernset)								
9. Percentage mensen met mentale problemen		26,1 ^c	30,5 ^d					
10. Percentage mensen met psychische klachten	13,8 ^l		nta ^l	nta ^l	nta ^{ml}	nta ^{ml}	50,9 ^e	nta ^l
11. Percentage mensen met een hoog risico op een angststoornis of depressie	9,7 ^m				11,4 ^m	4,5 ^m		nta ^m
12. Percentage mensen dat zich door emotionele problemen beperkt voelt bij werk of andere dagelijkse bezigheden	15,8 ^l		nta ^l	nta ^l	nta ^l	nta ^l		nta ^l
13. Percentage mensen met burn-outklachten							67,8 ^e	20,0 _n 11,7 _o
14. Percentage mensen dat sterk eenzaam is	10,7 ^f			12,1 ^f	nta ^{mf}	nta ^{mf}	28,7 ^e	nta ^f

Indicator naam	(Deel)populatie							
	Algemene bevolking ^a	Kinderen (4 t/m 12) ^b	Adolescenten (12 t/m 18)	Jongvolwassenen (16 t/m 25)	Volwassenen (18 t/m 64)	Ouderen (65+)	Studenten	Werkenden
Psychische aandoeningen (aanvullende set)								
15. Percentage mensen met een angststoornis	15,2 ^p				nta ^p	8,7 ^p		nta ^p
16. Percentage mensen met een stemmingsstoornis	9,8 ^p				nta ^p	4,9 ^p		nta ^p
17. Percentage mensen met enige psychische aandoening	25,9 ^p				nta ^p	13,9 ^p		23,3 ^p
18. Percentage mensen met twee of meer psychische aandoeningen	nta ^p				nta ^p	nta ^p		nta ^p

Nta: nader te analyseren (deze cijfers zijn niet gepubliceerd maar zijn wel nader te analyseren). Lege cel: deze indicatoren zijn niet opgenomen in de kernset van de (deel) populatie.

^a. Verschillende ondergrenzen mogelijk voor leeftijd: 12 jaar, 15 jaar of 18 jaar; ^b. Voor deze deelpopulatie zijn alleen data beschikbaar over leerlingen uit groep 7 (Peil) en groep 8 van het Basisonderwijs (BO) (Health Behaviour in School-aged Children (HBSC) [4] en Peil); ^c. HBSC- BO: alleen voor leerlingen groep 8 basisonderwijs (10-12 jaar) [4]; ^d. HBSC-Voortgezet Onderwijs (VO): alleen voor leerlingen voortgezet onderwijs 12-16 jaar [4]; ^e. Monitor Mentale Gezondheid en Middelengebruik Studenten Hoger Onderwijs (MMMS)[5]; ^f. Sociale Samenhang en Welzijn (SSW)[6]; ^g. Peilstationsonderzoek (Peil)-BO [7]; ^h. Peil-VO [7]; ⁱ. MBO-HBO-monitor [8]; ^j. Gezondheidsmonitor Jeugd (GM Jeugd)[9]; ^k. Corona Gezondheidsmonitor Jongvolwassenen (CGMJV)[10]; ^l. Gezondheidsenquête (GE)[11]; ^m. Gezondheidsmonitor Volwassenen & Ouderen (GMV&O)[12]; ⁿ. Nationale Enquête Arbeidsomstandigheden (NEA)[13]; ^o. Zelfstandigen Enquête Arbeid (ZEA)[14]; ^p. Netherlands Mental Health Survey and Incidence Study (NEMESIS) [15].

3 Indicatoren mentale gezondheid

Op basis van bestaande databronnen geven cijfers van 18 indicatoren een eerste overzicht van de mentale gezondheid in Nederland. In bijlage 1 staan uitgebreide indicatorbeschrijvingen.

3.1 Mentaal welbevinden

1. *Gemiddelde score op mentaal welbevinden (kinderen en adolescenten)*

Indicatorbeschrijving: Gemiddelde score op mentaal welbevinden in de afgelopen twee weken aan de hand van vijf positief geformuleerde stellingen volgens de WHO-5 Well-Being Index.

Indicatoruitkomst: Deze indicator is (nog) niet geconstrueerd en gepubliceerd. Cijfers moeten nader geanalyseerd worden.

2. *Gemiddelde score op positieve mentale gezondheid (studenten)*

Indicatorbeschrijving: Gemiddelde score op positieve mentale gezondheid in de afgelopen vier weken aan de hand van 14 uitspraken over emotionele, psychologische en sociale aspecten van mentale gezondheid volgens de Mental Health Continuum-Short Form (MHC-SF) 2.1.

Indicatoruitkomst: In 2021 scoren studenten in het hoger onderwijs gemiddeld een **3,6** op de 6-puntsschaal (van 1 t/m 6) voor positieve mentale gezondheid.

Tabel 2.1 Gemiddelde score studenten op positieve mentale gezondheid (MMMS, 2021¹)

Totaal		3,6
Geslacht	man	3,6
	vrouw	3,6
Leeftijd jaren	16-21	3,6
	22-25	3,6
	26-29	3,5
	≥ 30 jaar	3,9
Opleidingsniveau	hbo	3,6
	wo	3,6

3. *Percentage mensen dat tevreden is over zijn/haar leven (algemene bevolking t/m werkenden)*

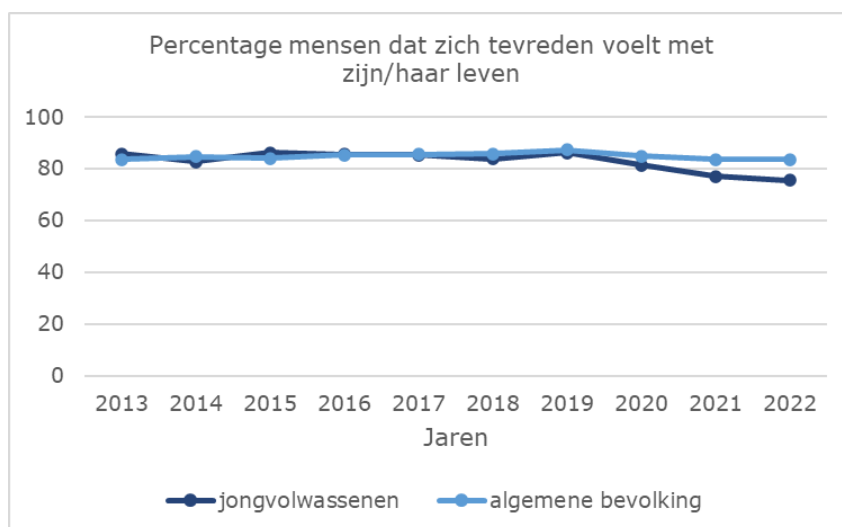
Indicatorbeschrijving: Het percentage mensen dat een score van 7 of hoger toekent op een schaal van 1 (volledig ontevreden) t/m 10 (volledig tevreden) voor de mate van tevredenheid over het huidige leven.

Indicatoruitkomst: In 2022 voelt **83,4%** van mensen van 18 jaar en ouder zich tevreden met zijn/haar leven. Van de jongvolwassenen (18 t/m 24-jarigen) is dat **75,5%**.

¹ Op 30 november 2023 verschijnt de tweede meting van MMMS.

Tabel 3.1 Percentage mensen dat zich tevreden voelt met zijn/haar leven (SSW, 2022)

Totaal		83,4
Geslacht	man	82,9
	vrouw	83,8
Leeftijd (jaren)	18 t/m 24	75,5
	25 t/m 34	78,6
	35 t/m 44	82,9
	45 t/m 54	84,9
	55 t/m 64	85,7
	65 t/m 74	89,7
	75+	85,3
Opleidingsniveau	basisonderwijs	80,6
	vmbo, mbo1, avo, onderbouw	82,0
	havo, vwo, mbo	82,0
	hbo, wo bachelor	84,3
	wo, master, doctor	89,3

Figuur 3.1 Percentage mensen dat zich tevreden voelt met zijn/haar leven in de periode 2013-2022 (SSW, 2013-2022)

4. Percentage mensen dat het gevoel heeft controle over het eigen leven te hebben (adolescenten)

Indicatorbeschrijving: Het percentage mensen met een gemiddelde schaalscore van 4 of hoger aan de hand van vier stellingen over stress in de laatste maand volgens de Cohen Perceived Stress Scale (PSS)-4.

Indicatoruitkomst: In 2021 heeft **31,7%** van de 12- t/m 16-jarige leerlingen in het voortgezet onderwijs het gevoel controle over het eigen leven te hebben.

Tabel 4.1 Percentage leerlingen (12-16 jaar) dat het gevoel heeft controle te hebben over eigen leven (HBSC, 2021).

Totaal		31,7
Geslacht	meisjes	25,3
	jongens	37,9
Opleidingsniveau	vmbo-b	26,5
	vmbo-g/t	30,4
	havo	32,9
	vwo	35,4

5. *Percentage mensen dat vertrouwen heeft in eigen bekwaamheid om met problemen om te gaan (kinderen en adolescenten)*

Indicatorbeschrijving: Het percentage mensen dat boven een nog nader te bepalen afkapwaarde scoort op twee vragen over de eigen bekwaamheid om met problemen om te gaan.

Indicatoruitkomst: Deze indicator is (nog) niet geconstrueerd en gepubliceerd. Cijfers moeten nader geanalyseerd worden.

6. *Percentage mensen dat bij iemand terecht kan (adolescenten)*

Indicatorbeschrijving: Het percentage mensen dat bij iemand terecht kan bij een probleem of als hij/zij ergens mee zit.

Indicatoruitkomst: In 2021 geeft **86,1%** van de leerlingen uit het tweede en vierde leerjaar van het voorgezet onderwijs aan iemand te hebben bij wie hij/zij terecht kan bij een probleem of als hij/zij ergens mee zit.

Tabel 6.1 Percentages leerlingen uit 2^e en 4^e leerjaar van voorgezet onderwijs dat bij iemand terecht kan (CGMJeugd, 2021)

Totaal		86,1
Gender	man	84,9
	vrouw	88,0
Leerjaar	klas 2	85,8
	klas 4	86,4
Opleidingsniveau	vmbo-b/k	82,4
	vmbo g/t	85,4
	havo	87,1
	vwo	89,4
Gemeentecijfers (range)		73,7-94,9

7. *Gemiddelde score op veerkracht (jongvolwassenen en studenten)*

Indicatorbeschrijving: Een gemiddelde score voor veerkracht aan de hand van zes stellingen over het vermogen om te herstellen na stress volgens de Brief Resilience Scale (BRS).

Indicatoruitkomst: Studenten in het hoger onderwijs scoren in 2021 gemiddeld een **2,9** op de 5-puntsschaal (van 1 t/m 5) voor veerkracht.

Tabel 7.1 Gemiddelde veerkracht onder studenten in het hoger onderwijs (MMMS, 2021)

Totaal		2,9
Geslacht	man	3,1
	vrouw	2,8
Leeftijd (jaren)	16-21	3,0
	22-25	2,9
	26-29	2,8
	≥ 30	3,1
Opleidingsniveau	hbo	2,9
	wo	3,0

8. *Percentage mensen dat weerbaar is (jongvolwassenen en studenten)*

Indicatorbeschrijving: Het percentage mensen met een gemiddelde schaaftscore van 3 of hoger aan de hand van acht uitspraken over opkomen voor jezelf en het maken van keuzes.

Indicatoruitkomst: In 2022 is **81,1%** van de jongvolwassenen (16 t/m 26 jaar) weerbaar.

Tabel 8.1 Percentage jongvolwassenen dat weerbaar is (CGMJV 2022)

Totaal		81,1
Gender	man	86,7
	vrouw	76,0
Leeftijd (jaren)	16-18	80,2
	18-21	81,0
	21-26	81,3
Opleidingsniveau ²³	laag	75,9
	middelbaar	80,8
	hoog	82,0
Regio cijfer (range)		77,0-84,5

3.2 Mentale problemen

9. *Percentage mensen met mentale problemen (kinderen en adolescenten)*

Indicatorbeschrijving: Het percentage mensen dat mentale problemen heeft aan de hand van 20 stellingen over hun gedrag en gevoelens in de afgelopen 6 maanden volgens de Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ).

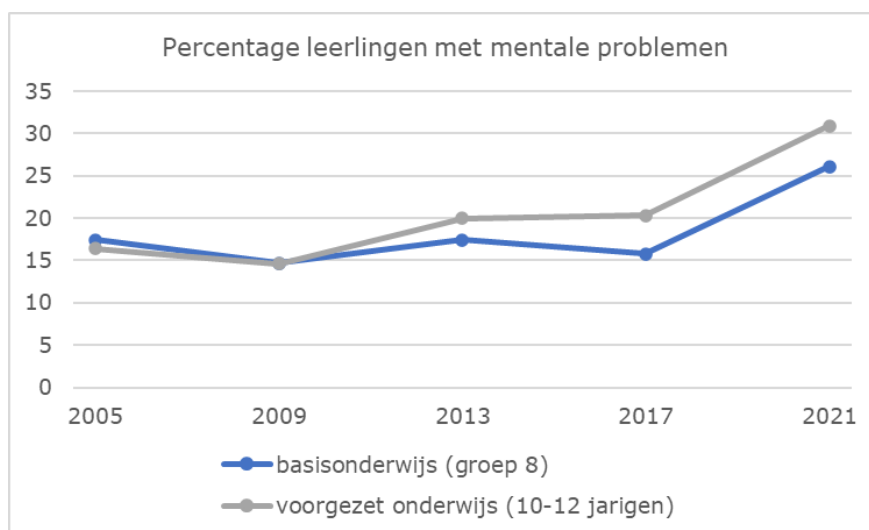
Indicatoruitkomst: In 2021 heeft **26,1%** van de leerlingen van groep 8 in het basisonderwijs mentale problemen in de afgelopen zes maanden. Van de 12 t/m 16-jarige leerlingen in het voortgezet onderwijs heeft **30,5%** mentale problemen.

² Hoogst behaalde of actuele onderwijsniveau.

³ Laag: basisonderwijs, het vmbo, de eerste 3 leerjaren van havo/vwo en de entreeopleiding, de voormalige assistentenopleiding (mbo1), Middelbaar: bovenbouw van havo/vwo, de basisberoepsopleiding (mbo2), de vakopleiding (mbo3) en de middenkader- en specialistenopleidingen (mbo4), Hoog: onderwijs op het niveau van hbo of wo.

Tabel 9.1 Percentages leerlingen met mentale problemen (HBSC, 2021⁴)

		BO groep 8 (10-12 jaar)	VO 12-16 jaar
Totaal		26,1	30,5
Geslacht	meisjes	30,7	39,8
	jongens	21,3	21,5
Opleidingsniveau	vmbo-b	-	35,0
	vmbo-g/t	-	32,8
	havo	-	30,9
	vwo	-	24,1

Figuur 9.1 Percentage leerlingen met mentale problemen (BO groep 8 (10-12 jaar) en VO (12-16 jaar) in de periode 2005-2021 (HBSC, 2005-2021)

10. *Percentage mensen met psychische klachten (algemene bevolking, adolescenten, jongvolwassenen, volwassenen, ouderen, studenten en werkenden)*

Algemene bevolking, adolescenten, jongvolwassenen

Indicatorbeschrijving: Het percentage mensen met een somscore lager dan 60⁵ aan de hand van vijf stellingen over psychische klachten in de afgelopen vier weken volgens de Mental Health Inventory-5 (MHI-5).

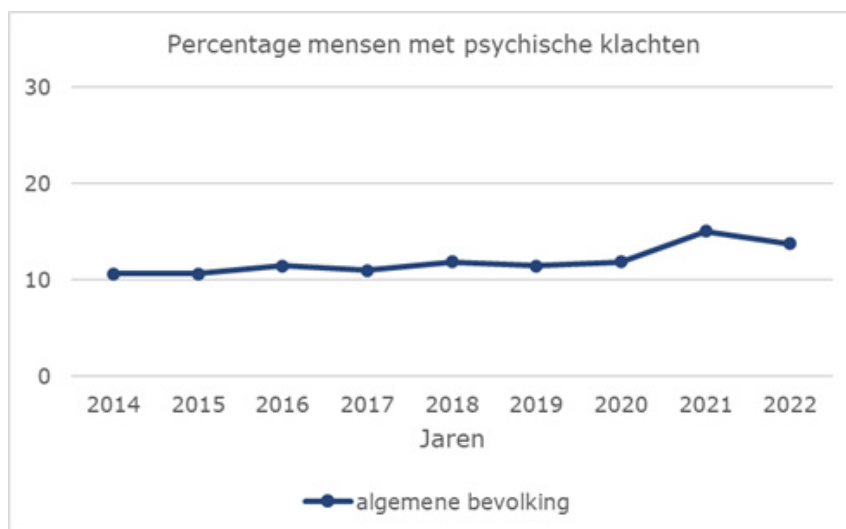
Indicatoruitkomst: In 2022 heeft **13,8%** van de algemene bevolking (12 jaar of ouder) psychische klachten in de afgelopen vier weken. In 2021 heeft **50,9%** van de studenten in het hoger onderwijs psychische klachten in de afgelopen vier weken⁵.

⁴ Om een vergelijking met eerdere HBSC-onderzoeken te maken, is bij de trendgegevens een selectie gemaakt van leerlingen uit leerjaar 1-4. Hierdoor wijkt het cijfer van 2021 iets af van het cijfer.

⁵ In de Monitor Mentale gezondheid en Middelengebruik Studenten hoger onderwijs wordt deze indicator omschreven als 'psychische internaliserende klachten'.

Tabel 10.1 Percentage mensen (12 jaar en ouder) met psychische klachten (GE, 2022)

Totaal		13,8
Geslacht	man	11,5
	vrouw	16,2
Leeftijd (jaren)	12 t/m 15	8,5
	16 t/m 19	17,6
	20 t/m 29	19,3
	30 t/m 39	13,7
	40 t/m 49	15,0
	50 t/m 54	14,1
	55 t/m 64	14,2
	65 t/m 74	9,2
	75+	9,8
Opleidingsniveau (≥25 jaar)	basisonderwijs	20,2
	vmbo mbo1, avo, onderbouw	16,5
	havo, vwo, mbo	12,8
	hbo, wo bachelor	10,3
	wo, master, doctor	10,2

Figuur 10.1 Percentage mensen (12 jaar en ouder) met psychische klachten in de periode 2014-2022 (GE, 2014-2022)

Tabel 10.2 Percentage studenten in het hoger onderwijs met psychische klachten (MMMS, 2021)

Totaal		50,9
Geslacht	man	45,4
	vrouw	55,8
Leeftijd (jaren)	16-21	48,4
	22-25	53,7
	26-29	61,1
	≥30 jaar	40,1
Opleidingsniveau	hbo	59,9
	wo	52,2

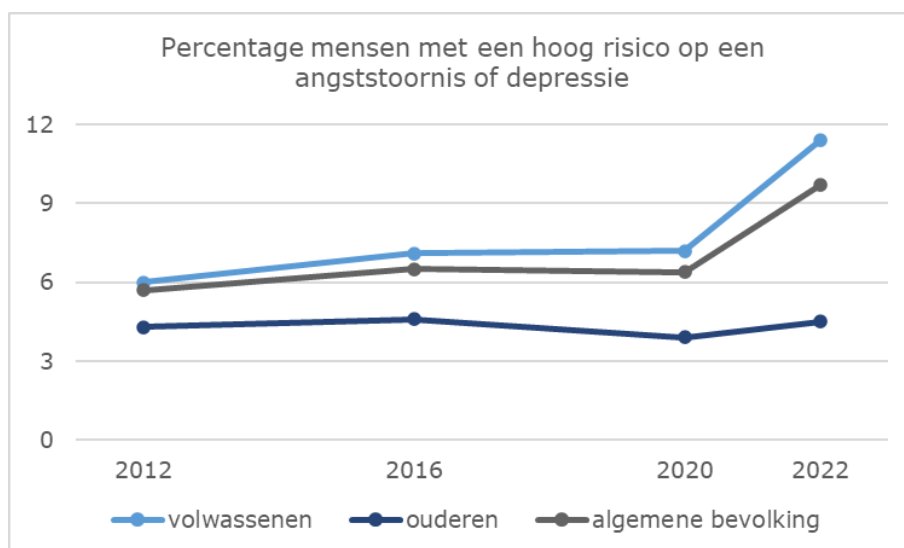
11. *Percentage mensen met een hoog risico op een angststoornis of depressie (algemene bevolking, volwassenen en ouderen)*

Indicatorbeschrijving: Het percentage mensen met een somscore van 30 en hoger aan de hand van 10 vragen over hoe iemand zich voelde in de afgelopen vier weken volgens de Kessler-10 vragenlijst (K10).

Indicatoruitkomst: In 2022 heeft van de volwassenen van ≥ 18 jaar⁶ **9,7%** een hoog risico op angststoornis of depressie.

Tabel 11.1 Hoog risico op angststoornis of depressie (CGM V&O 2022)

Totaal		9,7
Geslacht	man	8,2
	vrouw	11,0
Leeftijd	18-64	11,4
(jaren)	65+	4,5
Gemeente cijfers (range)		2,8-17,8

Figuur 11.1 Percentage mensen (18 jaar en ouder) met een hoog risico op angststoornis of depressie in de periode 2012-2022 (GM V&O 2012-2022)

12. *Percentage mensen dat zich door emotionele problemen beperkt voelt bij werk of andere dagelijkse bezigheden (algemene bevolking, adolescenten, jongvolwassenen, volwassenen, ouderen en werkenden)*

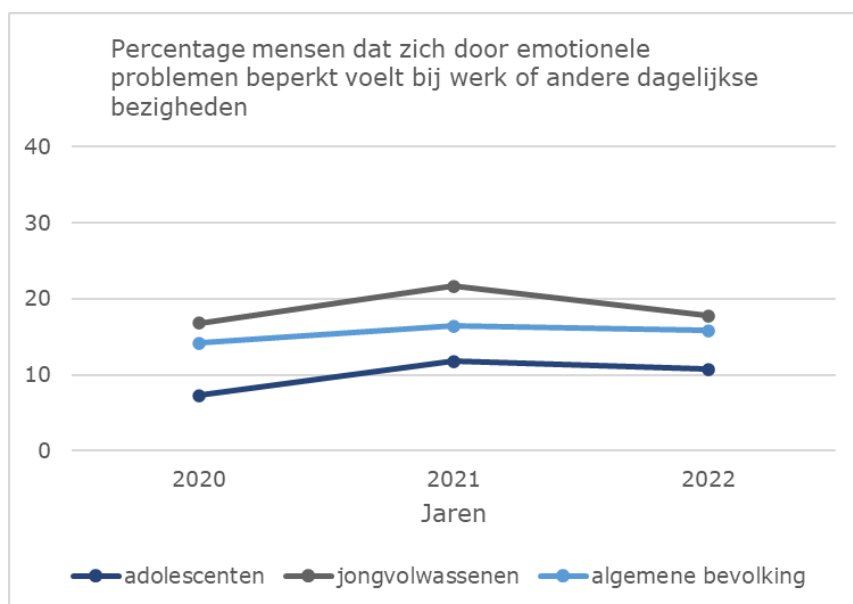
Indicatorbeschrijving: Het percentage mensen dat door een emotioneel probleem in de afgelopen vier weken minder bereikt heeft bij werk of andere dagelijkse bezigheden dan ze zouden willen.

Indicatoruitkomst: In 2022 voelt **15,8%** van de algemene bevolking (12 jaar en ouder) zich in de afgelopen vier weken door een emotioneel probleem beperkt bij werk of andere dagelijkse bezigheden.

⁶ In 2012 en 2016 was dit 19 jaar en ouder.

Tabel 12.1 Percentage mensen (12 jaar en ouder) dat zich door emotionele problemen beperkt voelt bij werk of andere dagelijkse bezigheden (GE, 2022)

Totaal		15,8
Geslacht	man	13,4
	vrouw	18,2
Leeftijd (jaren)	12 t/m 15	10,7
	16 t/m 19	17,8
	20 t/m 29	24,3
	30 t/m 39	19,1
	40 t/m 49	17,6
	50 t/m 54	14,1
	55 t/m 64	14,6
	65 t/m 74	8,0
	75+	10,3
Opleidingsniveau (≥25 jaar)	basisonderwijs	15,4
	vmbo, mbo1, avo, onderbouw	15,4
	havo, vwo, mbo	14,2
	hbo, wo bachelor	14,5
	wo, master, doctor	17,0

Figuur 12.1 Percentage mensen (12 jaar en ouder) dat zich door emotionele problemen beperkt voelt bij werk of andere dagelijkse bezigheden in de periode 2020-2022 (GE, 2022)

13. Percentage mensen met burn-outklachten (studenten en werkenden)

Indicatorbeschrijving: Het percentage mensen met burn-outklachten, ⁷ bij studenten gemeten met een aangepaste subschaal van de Maslach Burnout Inventory-Student Survey (MBI-SS) en bij werkenden gemeten

⁷ In de Monitor Mentale gezondheid en Middelengebruik Studenten hoger onderwijs wordt deze indicator omschreven als 'emotionele uitputtingsklachten'.

met een subschaal (emotionele uitputting door werk) van de Utrechtse Burn-Out Schaal (UBOS).⁸

Studenten

Indicatoruitkomst: In 2021 rapporteert **67,8%** van de studenten in het hoger onderwijs burn-outklachten⁷.

Tabel 13.1 Percentage studenten in het hoger onderwijs met burn-outklachten (MMMS, 2021)

Totaal		67,8
Geslacht	man	64,2
	vrouw	70,9
Leeftijd (jaren)	16-21	67,8
	22-25	70,0
	26-29	73,1
	≥30 jaar	46,9
Opleidingsniveau	hbo	65,7
	wo	70,6

Werkenden

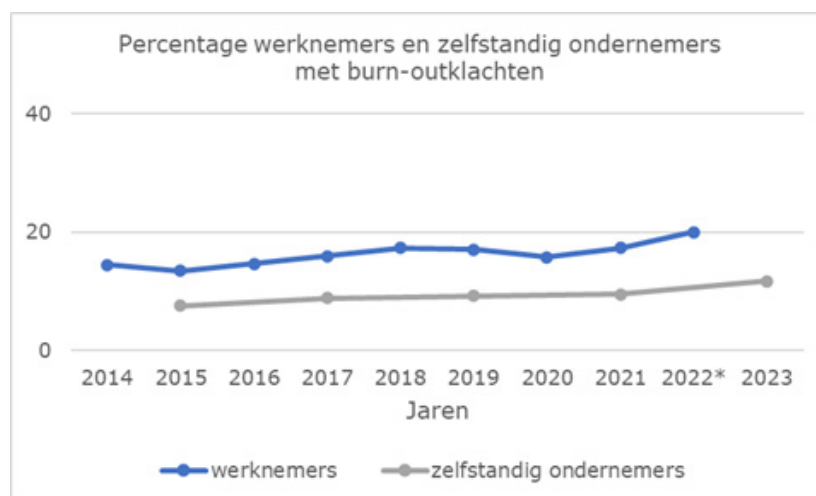
Indicatoruitkomsten: In 2022 heeft **20,0%** van de werknemers (15 tot 75 jaar) burn-outklachten; in 2023 heeft **11,7%** van de zelfstandig ondernemers (15 jaar en ouder) burn-outklachten⁸.

Tabel 13.2 Percentage werknemers (NEA, 2022⁹) en zelfstandig ondernemers (ZEA, 2023) met burn-outklachten

		Werk-nemers	Zelfstandig ondernemers
Totaal		20,0	11,7
Geslacht	man	18,3	11,2
	vrouw	21,9	12,7
Leeftijd (jaren)	15 t/m 24	17,4	13,6
	25 t/m 34	26,6	19,4
	35 t/m 44	21,3	13,3
	45 t/m 54	18,4	11,7
	55 t/m 64	17,4	8,6
	65 tot 75	8,2	-
	65+	-	4,1
Opleidingsniveau	t/m vbo	17,6	-
	t/m vmbo	-	13,9
	havo, mbo	19,0	-
	mbo, havo, vwo	-	10,0
	hbo, wo	21,9	12,4

⁸ In de NEA en de ZEA wordt deze indicator omschreven als 'werkgerelateerde psychische vermoeidheid'.

⁹ *Vanaf 2022 zijn de data binnen NEA op een andere manier dan voorheen verzameld en verwerkt. Daardoor zijn de cijfers mogelijk niet in alle gevallen vergelijkbaar met de voorafgaande jaren.

Figuur 13.1 Percentage werknemers* en zelfstandig ondernemers met burn-outklachten in de periode 2014-2022 (NEA 2022) en 2015-2023 (ZEA 2023)

14. Percentage mensen dat sterk eenzaam is (algemene bevolking, jongvolwassenen en studenten)

Indicatorbeschrijving: Het percentage mensen met somscore 5 of 6 aan de hand van zes stellingen over sociale en emotionele eenzaamheid volgens de verkorte eenzaamheidsschaal van De Jong Gierveld.

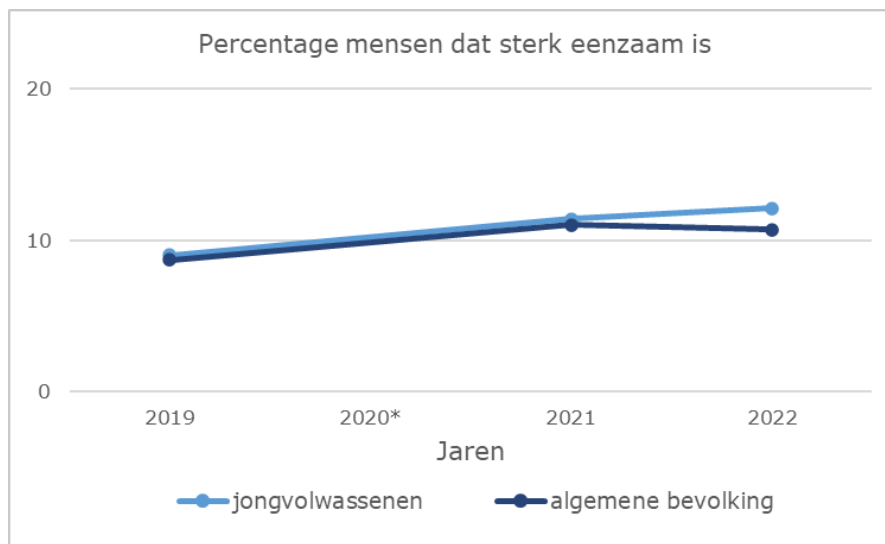
Algemene bevolking, jongvolwassenen

Indicatoruitkomst: In 2022 geeft **10,7%** van de mensen van 15 jaar en ouder aan zich sterk eenzaam te voelen. Van de jongvolwassenen (15 tot 25 jaar) is dat **12,1%**.

Tabel 14.1 Percentage mensen (15 jaar en ouder) dat sterk eenzaam is (SSW, 2022) ¹⁰

Totaal		10,7
Geslacht	man	10,4
	vrouw	11,0
Leeftijd (jaren)	15-24	12,1
	25-34	10,7
	35-44	14,1
	45-54	9,3
	55-64	11,6
	65-74	7,2
	75+	9,4

¹⁰ *Cijfers over 2020 niet beschikbaar.

Figuur 14.1 Percentage mensen (15 jaar en ouder) dat sterk eenzaam is in de periode 2019-2022 (SSW, 2022)

Studenten

Indicatoruitkomst: In 2021 geeft **28,7%** van de studenten in het hoger onderwijs aan zich sterk eenzaam te voelen.

Tabel 14.2 Percentage studenten in het hoger onderwijs dat sterk eenzaam is (MMMS, 2021)

Totaal		28,7
Opleidingsniveau	hbo	28,1
	wo	29,6

3.3 Psychische aandoeningen

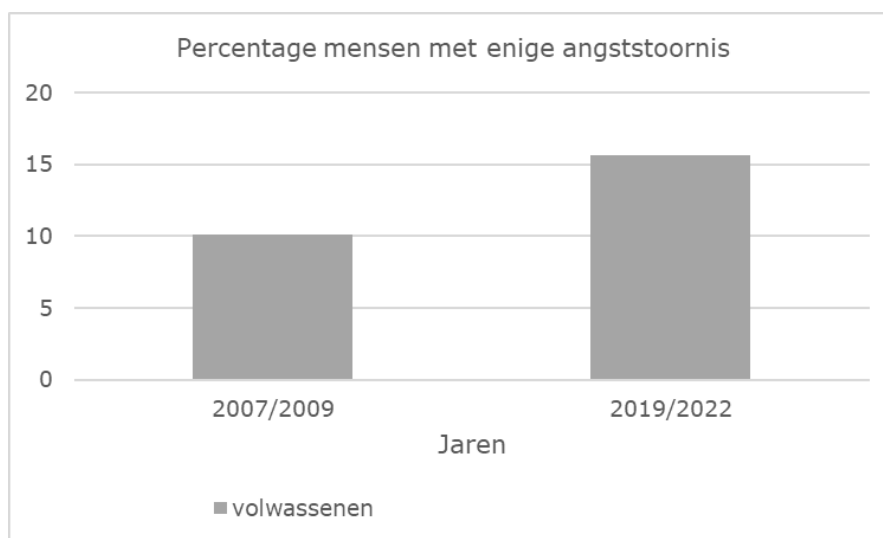
15. Percentage mensen met enige angststoornis (algemene bevolking, volwassenen, ouderen en werkenden)

Indicatorbeschrijving: Het percentage personen dat in de afgelopen 12 maanden voldeed aan de DSM-5 criteria voor één of meer angststoornissen (paniekstoornis, agorafobie, sociale fobie, specifieke fobie of gegeneraliseerde angststoornis), gemeten met het Composite International Diagnostic Interview (CIDI) 3.5.

Indicatoruitkomst: In 2019/2022 had **15,2%** van de algemene bevolking van 18 t/m 75 jaar het afgelopen jaar enige angststoornis. Van de ouderen van 65 t/m 75 jaar was dit **8,7%**.

Tabel 15.1 Percentages mensen in algemene bevolking (18-75 jaar) met enige angststoornis (NEMESIS-3 2019/2022)¹¹

Totaal		15,2
Geslacht	vrouw	19,4
	man	11,0
Leeftijd (jaren)	18-24	19,9
	25-34	19,8
	35-44	17,5
	45-54	13,3
	55-64	13,8
	65-75	8,7
Hoogst afgeronde opleiding	basisonderwijs, lbo, mavo, vmbo	17,0
	mbo, havo, vwo	15,9
	hbo, wo	13,3

Figuur 15.1 Percentage volwassenen (18-64 jaar) met enige angststoornis volgens DSM-IV in twee periodes¹¹ (NEMESIS-2 2007/2009 en NEMESIS-3 2019/2022)

16. *Percentage mensen met enige stemmingsstoornis (algemene bevolking, volwassenen, ouderen en werkenden)*

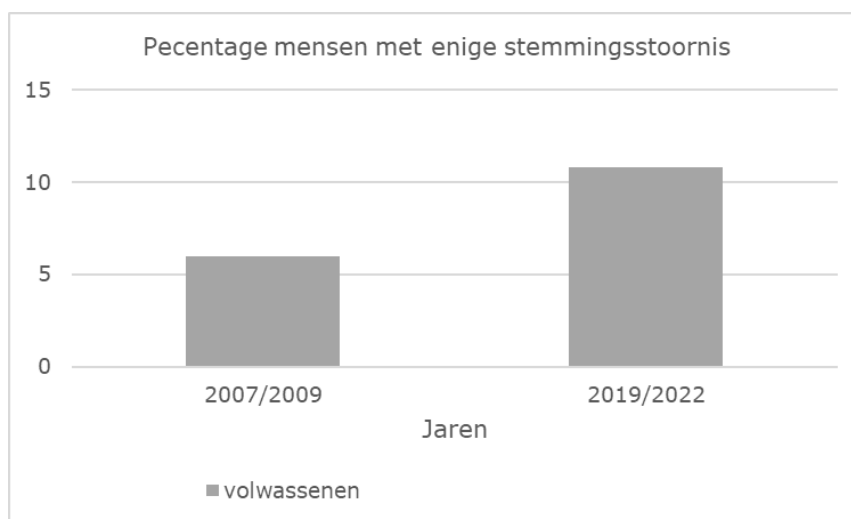
Indicatorbeschrijving: Het percentage personen dat in de afgelopen 12 maanden voldeed aan de DSM-5 criteria voor één of meer stemmingsstoornissen ((persisterende) depressieve stoornis, bipolaire stoornis), gemeten met CIDI 3.5.

Indicatoruitkomst: In 2019/2022 had van de algemene bevolking van 18 t/m 75 jaar **9,8%** in het afgelopen jaar enige stemmingsstoornis. Van de ouderen van 65 t/m 75 jaar had **4,9%** in het afgelopen jaar enige stemmingsstoornis.

¹¹ Om een vergelijking met NEMESIS-2 te maken, is gebruik gemaakt van andere analyses (op basis van DSM-IV classificaties) en een andere leeftijdsgroep (18-64 jaar). Hierdoor wijkt het cijfer van 2019/2022 af van het gepresenteerde cijfer bij indicatoruitkomst.

Tabel 16.1 Percentage mensen in algemene bevolking (18-75 jaar) met enige stemmingsstoornis (NEMESIS-3 2019/2022)¹¹

Totaal		9,8
Geslacht	vrouw	11,5
	man	8,1
Leeftijd (jaren)	18-24	13,3
	25-34	13,1
	35-44	11,1
	45-54	9,5
	55-64	7,9
	65-75	4,9
Hoogst afgeronde opleiding	basisonderwijs, lbo, mavo, vmbo	12,0
	mbo, havo, vwo	10,2
	hbo, universiteit	7,9

Figuur 16.1 Percentage volwassenen (18-64 jaar) met enige stemmingsstoornis volgens DSM-IV in twee periodes¹¹ (NEMESIS-2 2007/2009 en NEMESIS-3 2019/2022)

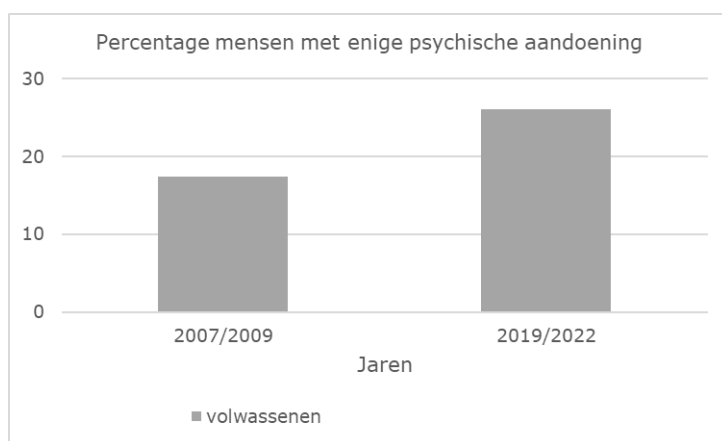
17. Percentage mensen met enige psychische aandoening (algemene bevolking, volwassenen, ouderen en werkenden)

Indicatorbeschrijving: Het percentage personen dat in de afgelopen 12 maanden voldeed aan de DSM-5 criteria voor ten minste één psychische aandoening (zoals stemmingsstoornissen, angststoornissen, middelengerelateerde stoornissen en ADHD), gemeten met CIDI 3.5.

Indicatoruitkomst: In 2019/2022 had **25,9%** van de algemene bevolking van 18 t/m 75 jaar in het afgelopen jaar enige psychische aandoening. Van de ouderen van 65 t/m 75 jaar had **13,9%** in het afgelopen jaar enige psychische aandoening. Van de personen met betaald werk in de algemene bevolking van 18 t/m 75 jaar had **23,3%** in het afgelopen jaar enige psychische aandoening.

Tabel 17.1 Percentage mensen in algemene bevolking (18-75 jaar) met enige psychische aandoening (NEMESIS-3, 2019/2022)¹²

Totaal		25,9
Geslacht	vrouw	27,8
	man	24,0
Leeftijd (jaren)	18-24	39,6
	25-34	35,2
	35-44	27,7
	45-54	21,8
	55-64	21,4
	65-75	13,9
Hoogst afgeronde opleiding	basisonderwijs, lbo, mavo, vmbo	27,9
	mbo, havo, vwo	26,0
	hbo, universiteit	24,4

Figuur 17.1 Percentage volwassenen (18-64 jaar) met enige psychische aandoening volgens DSM-IV in twee periodes¹² (NEMESIS-2 2007/2009 en NEMESIS-3 2019/2022)

Tabel 17.2 Percentage personen met betaald werk (18-75 jaar) met enige psychische aandoening (NEMESIS-3, 2019/2022)

Totaal		23,3
Geslacht	vrouw	24,6
	man	22,2

18. Percentage mensen met twee of meer psychische aandoeningen (algemene bevolking, volwassenen, ouderen en werkenden)

Indicatorbeschrijving: Het percentage personen dat in de afgelopen 12 maanden voldeed aan de DSM-5 criteria voor ten minste twee psychische aandoeningen (zoals stemmingsstoornissen, angststoornissen, middelengerelateerde stoornissen en ADHD), gemeten met CIDI 3.5.

Indicatoruitkomst: Deze indicator is (nog) niet geconstrueerd en gepubliceerd. Cijfers moeten nader geanalyseerd worden.

¹² Om een vergelijking met NEMESIS-2 te maken, is gebruik gemaakt van andere analyses (op basis van DSM-IV classificaties) en een andere leeftijdsgroep (18-64 jaar). Hierdoor wijkt het cijfer van 2019/2022 af van het gepresenteerde cijfer bij indicatoruitkomst.

4 Tot slot

Dit overzicht biedt een eerste landelijk overzicht van indicatoren die de mentale gezondheid van de Nederlandse bevolking in kaart brengen. Het overzicht is gebaseerd op bestaande databronnen en rapportages. Uit dit overzicht zijn nog geen conclusies te trekken. Volgende onderdelen van de Monitor mentale gezondheid zullen hierop in gaan.

Gepubliceerde cijfers worden weergegeven voor de algemene bevolking en voor verschillende deelpopulaties (kinderen, adolescenten, jongvolwassenen, volwassenen, ouderen, studenten en werkenden)¹³. Op basis van de beschikbare cijfers zien we dat cijfers voor bepaalde indicatoren van mentale gezondheid (nog) niet beschikbaar zijn; hiervoor zijn nog aanvullende analyses nodig. Dit geldt vooral voor de verschillende deelpopulaties en verschillende uitsplitsingen (zoals naar sociaaleconomische positie). In vergelijking met het opgestelde advies [1] zijn voor vier indicatoren (1, 5, 14 en 18) in de betreffende databronnen andere keuzes gemaakt voor de constructie van de indicator. Voor indicator 14 is daarom de indicator gewijzigd naar 'percentage mensen dat sterk eenzaam is'. Voor indicator 1, 5 en 18 zijn nu nog geen cijfers opgenomen in dit overzicht. Met de bronhouders voor deze drie indicatoren zal worden overlegd of de indicator voor de monitor mentale gezondheid gewijzigd moet worden, of dat er aanvullende analyses mogelijk zijn om het cijfer voor de oorspronkelijke indicator te construeren. Door de aanvullende analyses wordt het aantal indicatoren waarover cijfers beschikbaar zijn substantieel vergroot.

Bij de gepresenteerde cijfers zijn onderstaande kanttekeningen te maken:

- Verschillen naar leeftijd, geslacht, sociaaleconomische positie en metingsjaar zijn niet op statistische significantie getoetst om uitspraken tussen verschillende groepen en over tijd te doen.
- De gepresenteerde (trend)cijfers kunnen beïnvloed zijn door de coronapandemie. Ook selectieve respons kan invloed hebben. Dit kan leiden tot een onder- of overschatting van de cijfers.
- De cijfers uit verschillende databronnen zijn niet zonder meer vergelijkbaar omdat de wijze waarop de dataverzameling plaatsvindt kan verschillen tussen de databronnen (voor meer informatie over de databronnen, zie [Zorggegevens](#) [16]). Hierdoor kunnen verschillen ontstaan in landelijke representativiteit. Dat betekent dat cijfers voor dezelfde indicator alleen tussen verschillende (deel)populaties vergeleken kunnen worden wanneer zij uit dezelfde databron afkomstig zijn.
- Voor nadere verantwoording en duiding van de cijfers verwijzen wij naar de databronnen van de verschillende indicatoren.

In vervolg op dit landelijk overzicht van gepubliceerde cijfers over mentale gezondheid, verschijnt in 2024 een webpagina met actuele cijfers over de indicatoren ('Dashboard'). Hierin worden de cijfers over de indicatoren van de kernsets en de aanvullende sets in de Monitor

¹³ Voor bepaling van de indicatorenset per deelpopulatie zie advies [1]

mentale gezondheid centraal en toegankelijk gepresenteerd [1]. Per (deel) populatie worden de cijfers uitgesplitst naar leeftijd, geslacht en sociaaleconomische positie en waar mogelijk naar gemeenteniveau. Ook worden cijfers over mogelijke determinanten en gevolgen van mentale gezondheid (volgens conceptueel monitormodel) gepresenteerd [1]. Zodra nieuwe cijfers beschikbaar komen door nieuwe uitvragen of door uitvoeren van analyses, worden deze toegevoegd aan de webpagina. In 2025 verschijnt er een landelijke rapportage met analyses om naar samenhang tussen determinanten en mentale gezondheid te kijken en de cijfers voor beleid te duiden [1].

Referenties

1. Bon-Martens M van, Verweij, A, Luijten C, Hartstra, E, Tak, N, Brink C van den. [Monitor mentale gezondheid Advies voor het monitoren van mentale gezondheid als ondersteuning van landelijk en lokaal gezondheidsbeleid](#) [Rapport]. Bilthoven: RIVM, 2022.
2. Ministerie VWS, OCW en SZW. [Aanpak 'Mentale gezondheid: van ons allemaal'](#). Den Haag, 2022.
3. Bon-Martens M van, Kleinjan M, Hipple Walters B, Shields-Zeeman L, Brink C van den. Delphistudie '[Definitie Mentale Gezondheid](#)'. [Resultaten van een consensusprocedure met verschillende perspectieven](#) [Factsheet]. Utrecht: Trimbos-instituut, 2022.
4. Boer M, Dorsselaer S van, Looze M de, Roos S de, Brons H, Eijnden R van den, Monshouwer K, Huijnk W, Bogt T ter, Vollebergh W, Stevens G. [Gezondheid en welzijn van jongeren in Nederland](#) [Rapport]. Utrecht: Universiteit Utrecht, Trimbos instituut en Sociaal en Cultureel Planbureau, 2021.
5. Dopmeijer JM, Nuijen J, Busch MSM, Tak NI, Verweij A. [Monitor Mentale gezondheid en Middelengebruik Studenten hoger onderwijs. Deelrapport I. Mentale gezondheid \(herziene versie\) | RIVM](#) [Rapport]. Bilthoven: RIVM, 2021.
6. Centraal Bureau voor de Statistiek;2022.[Sociale samenhang en welzijn](#). Geraadpleegd op 27 oktober 2023, RIVM, Bilthoven.
7. Rombouts M, Dorsselaer S van, Scheffers-van Schayck T, Tuithof M, Kleinjan M, Monshouwer K. [Jeugd en riskant gedrag 2019 - Trimbos-instituut \[Rapport\]. Utrecht: Trimbos-instituut, 2020.](#)
8. Monshouwer K, Tuithof M, Dorsselaer S van. [Middelengebruik onder studenten van 16-18 jaar op het MBO en HBO 2021](#) [Factsheet] (p. 12,13). Utrecht: Trimbos-instituut, 2022.
9. [Corona Gezondheidsmonitor Jeugd](#) 2021, GGD'en en RIVM. Geraadpleegd op 27 oktober 2023, RIVM, Bilthoven.
10. [Corona Gezondheidsmonitor Jongvolwassenen](#) 2022, GGD'en en RIVM. Geraadpleegd op 27 oktober 2023, RIVM, Bilthoven.
11. Centraal Bureau voor de Statistiek 2022. [Gezondheid en zorggebruik 2022](#). Geraadpleegd op 27 oktober 2023, RIVM, Bilthoven.
12. [Corona Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen](#) 2022, GGD'en, CBS en RIVM. Geraadpleegd op 27 oktober 2023, RIVM, Bilthoven.
13. Centraal Bureau voor de Statistiek en Toegepast Natuurwetenschappelijk Onderzoek 2022. [Nationale Enquête Arbeidsomstandigheden](#). Geraadpleegd op 27 oktober 2023, RIVM, Bilthoven.
14. Centraal Bureau voor de Statistiek en Toegepast Natuurwetenschappelijk Onderzoek 2023. [Zelfstandigen Enquête Arbeidsomstandigheden](#). Geraadpleegd op 27 oktober 2023, RIVM, Bilthoven.
15. Have M ten, Tuithof M, Dorsselaer S van, Schouten F, Graaf R de. NEMESIS, [de psychische gezondheid van de Nederlandse bevolking](#), Geraadpleegd op: 27 oktober 2023. Trimbos-instituut, Utrecht.
16. [Zorggegevens](#). Geraadpleegd op: 1 november 2023, RIVM, Bilthoven.
17. Schaufeli W, Dierendonck D van. [Utrechtse Burnout Schaal \(UBOS\) Psychodiagnostiek](#). De Psycholoog 2001: 9-11.

Bijlage

Bijlage 1 Uitgebreide indicatorbeschrijvingen

Nr.	Indicatorbeschrijving
1.	Gemiddelde score is gemeten met de aan de hand van vijf positief geformuleerde stellingen over positieve stemmingen, vitaliteit en mate van geïnteresseerdheid in de afgelopen twee weken. Een voorbeeld van deze stellingen is: 'In de afgelopen twee weken voelde ik me vrolijk en opgewekt'. Er zijn zes antwoordmogelijkheden mogelijk, variërend van (0) 'nooit' tot (5) 'de hele tijd', volgens de WHO-5 Well-Being Index. Schaal 0-25, waarbij een hogere score beter mentaal welbevinden aangeeft.
2.	Gemiddelde score op positieve mentale gezondheid is gemeten aan de hand van veertien uitspraken over emotionele, psychologische en sociale aspecten van mentale gezondheid in de afgelopen vier weken. Voorbeelden van deze uitspraken zijn: 'Voelde je je gelukkig?' en 'Had je het gevoel dat je leven een richting of zin had?' Er zijn zes antwoordmogelijkheden mogelijk, variërend van 'nooit' (1) tot '(bijna) altijd' (6), volgens de Mental Health Continuum - Short Form (MHC-SF) 2.1. De resulterende score is het gemiddelde van de veertien items en varieert van 1 tot 6, waarbij 6 duidt op een positieve mentale gezondheid.
3.	Het percentage mensen dat voor tevredenheid over zijn/haar leven een score van 7 t/m 10 toekent als antwoord op de vraag 'Kunt u op een schaal van 1 t/m 10 aangeven in welke mate u tevreden bent met het leven dat u nu leidt?' (een 1 staat voor volledig ontevreden en 10 voor volledig tevreden).
4.	Het percentage mensen dat een gemiddelde schaalscore van 4 of hoger behaalt op basis van vier stellingen over stress om hier mee aan te geven dat het controle heeft over het eigen leven. Er zijn vijf antwoordmogelijkheden mogelijk, variërend van (1) 'nooit' tot (5) 'erg vaak', volgens de Perceived Stress Scale (PSS)-4. Het eerste en vierde item zijn gehercodeerd zodat hoge scores een hoge mate van controle weergeven.
5.	Het percentage mensen dat boven een nog nader te bepalen afkapwaarde scoort op twee vragen met vijf antwoordmogelijkheden, variërend van (1) 'nooit' tot (5) 'altijd': 'Hoe vaak vind je een oplossing voor een probleem als je daar echt je best voor doet?' en 'Hoe vaak lukt het je om te doen wat je van plan was?'.
6.	Het percentage mensen dat 'ja' antwoord op de vraag: 'Soms heb je een probleem of zit je ergens mee. Heb je dan iemand bij wie je terecht kunt. Antwoordmogelijkheden: 'ja' of 'nee'.
7.	Gemiddelde score op veerkracht wordt gemeten met de Brief Resilience Scale (BRS) of een variant daarop. De BRS richt zich op het meten van het vermogen om te herstellen na stress en omvat zes stellingen, zoals 'Na een moeilijke periode veer ik meestal gemakkelijk weer terug', met vijf antwoordmogelijkheden, lopend van (1) 'zeer mee oneens' tot (5) 'zeer mee eens'. De uitkomst is een gemiddelde score over de 6 items en loopt van 1-5. De variant van de BRS bestaat uit twee stellingen: 'Na een moeilijke periode herstel ik meestal weer snel' en 'Ik vind het moeilijk om me door stressvolle gebeurtenissen heen te slaan'. Antwoordmogelijkheden lopen van (1) 'helemaal oneens' tot (5) 'helemaal mee eens'.

Nr.	Indicatorbeschrijving
8.	<p>Het percentage mensen dat weerbaar is wordt gemeten met 8 uitspraken over opkomen voor jezelf en het maken van keuzes (zoals over pesten, kleding, uitgaan, roken, alcoholgebruik en seksualiteit) waarvoor kon worden aangegeven in hoeverre ze het ermee eens waren (5 puntschaal van 'helemaal mee eens' tot 'helemaal niet mee eens'. De uitkomst is een gemiddelde score over de 8 items. Een score van 1 t/m 3 betekent onvoldoende weerbaar en een score van 4 t/m 5 betekent voldoende weerbaar.</p> <p>Deze vragen zijn afgeleid van de vragenlijst uit de studie 'Weerbaar en Divers' (2009) van de Inspectie van het Onderwijs.</p>
9.	<p>Het percentage dat mentale problemen heeft, gemeten met de Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ), die ontworpen is om mentale problemen bij kinderen en jongeren te meten aan de hand van 20 stellingen met 3 antwoordcategorieën variërend van (0) 'niet waar' tot (2) 'zeker waar'. Deze indicator betreft de totale probleemschaal: emotionele problemen, gedragsproblemen, hyperactiviteit/aandachtsproblemen en problemen met leeftijdgenoten.</p>
10.	<p>Het percentage mensen met een somscore lager dan 60 voor de Mental Health Inventory-5 (MHI-5). De MHI-5 is een screeningsinstrument voor zowel een depressieve stoornis als een angststoornis en bevat vijf vragen die gaan over hoe men zich in de afgelopen 4 weken voelde ('Voelde u zich erg zenuwachtig?', 'Zat u zo erg in de put dat niets u kon opvrolijken?', 'Voelde u zich kalm en rustig?', 'Voelde u zich neerslachtig en somber?', 'Voelde u zich gelukkig?'). De minimale somscore is 0 (voortdurend alle klachten) en de maximale score is 100 (nooit klachten). Een score van 60 of meer betekent dat een respondent geen psychische klachten heeft. Een score van minder dan 60 betekent dat iemand wel psychische klachten heeft.</p>
11.	<p>Het percentage met een hoog risico op een angststoornis of depressie. Dit is gebaseerd op de Kessler-10 vragenlijst (K10) met 10 vragen over hoe iemand zich voelde in de afgelopen 4 weken, zoals 'Hoe vaak voelde u zich hopeloos?', 'Hoe vaak vond u zichzelf afkeurenswaardig, minderwaardig of waardeloos?' en 'Hoe vaak voelde u zich zenuwachtig?'. Antwoordcategorieën variëren van (1) 'altijd' tot (5) 'nooit'. Een somscore van 30 en hoger is een indicatie voor een hoog risico op een angststoornis of depressie.</p>
12.	<p>Het percentage mensen dat 'ja' antwoordt op de vraag 'Als u denkt aan uw werk of andere dagelijkse bezigheden, heeft u dan door een emotioneel probleem (bijvoorbeeld doordat u zich depressief of angstig voelde) in de afgelopen 4 weken minder bereikt dan u zou willen?'. Antwoordmogelijkheden: 'ja' of 'nee'.</p>
13.	<p><i>Studenten:</i> Het percentage met burn-outklachten, gemeten met een subschaal van de MBI-SS (Maslach Burnout Inventory-Student Survey). Voor studenten is deze schaal is aangepast zodat deze op de studie betrekking heeft (in plaats van op het werk) en wordt ook wel 'emotionele uitputtingsklachten' genoemd. Er zijn vier stellingen voorgelegd met daarbij de vraag in hoeverre ze van toepassing waren, zoals 'Ik voel me emotioneel uitgeput door mijn studie'. Zeven antwoordcategorieën variëren van 'nooit' (1) tot 'elke dag' (7). De continue variabele is een gemiddelde score over de 4 items. Er is een afkapwaarde voor de dichotome variabele gebruikt die oorspronkelijk gebaseerd is op het</p>

Nr.	Indicatorbeschrijving
	<p>hoogste deciel van de scoreverdeling van de UBOS (Utrechtse Burn-Out Schaal), de Nederlandse versie van de MBI.</p> <p><i>Werkenden:</i> Percentage werknemers (15 tot 75 jaar) met werkgerelateerde psychische vermoeidheid. Dit wordt gemeten aan de hand van de uitspraken "Ik voel me emotioneel uitgeput door mijn werk", "Aan het einde van een werkdag voel ik me leeg", "Ik voel me moe als ik 's morgens opsta en geconfronteerd word met mijn werk", "Het vergt heel veel van mij om de hele dag met mensen te werken" en "Ik voel me compleet uitgeput door mijn werk". De antwoordmogelijkheden hierbij zijn: nooit, enkele keren per jaar, maandelijks, enkele keren per maand, wekelijks, enkele keren per week of elke dag. Als iemand gemiddeld over de vijf uitspraken enkele keren per maand of vaker antwoordt, dan worden deze gevoelens van vermoeidheid en uitputting aangemerkt als werkgerelateerde psychische vermoeidheid. De vijf uitspraken zijn afgeleid van de Utrechtse Burn-out Schaal (UBOS [17]).</p> <p><i>Zelfstandig ondernemers:</i> Percentage zelfstandig ondernemers (15 t/m 65+) met werkgerelateerde psychische vermoeidheid (zie voor uitgebreide indicatorbeschrijving hierboven bij percentage werknemers met werkgerelateerde psychische vermoeidheid).</p>
14.	<p>Het percentage mensen met de score "sterk eenzaam" op de verkorte eenzaamheidsschaal van De Jong Gierveld (De Jong Gierveld en Van Tilburg, 2006). Deze schaal benadert eenzaamheid als meerdimensionaal begrip en bestaat uit 6 stellingen als "Ik mis mensen om me heen" en "Vaak voel ik me in de steek gelaten", waarbij 3 antwoorden mogelijk waren: 'ja', 'min of meer' en 'nee'. Als mensen 'min of meer' of 'ja' antwoorden op de stellingen, waarbij stelling 2, 3 en 5 zijn gehercodeerd, krijgen ze een score '1' voor het desbetreffende item. Vervolgens wordt een somscore berekend door de scores van de items op te tellen.</p>
15.	<p>Het percentage personen dat in de afgelopen 12 maanden voldeed aan de DSM-5 criteria voor één of meer angststoornissen (paniekstoornis, agorafobie, sociale fobie, specifieke fobie of gegeneraliseerde angststoornis), gemeten met het Composite International Diagnostic Interview (CIDI) 3.5.</p>
16.	<p>Het percentage personen dat in de afgelopen 12 maanden voldeed aan de DSM-5 criteria voor één of meer stemmingsstoornissen ((persisterende) depressieve stoornis, bipolaire stoornis), gemeten met het Composite International Diagnostic Interview (CIDI) 3.5.</p>
17.	<p>Het percentage personen dat in de afgelopen 12 maanden voldeed aan de DSM-5 criteria voor ten minste één psychische aandoening (zoals stemmingsstoornissen, angststoornissen, middelengerelateerde stoornissen en ADHD), gemeten met het Composite International Diagnostic Interview (CIDI) 3.5.</p>
18.	<p>Het percentage personen dat in de afgelopen 12 maanden voldeed aan de DSM-5 criteria voor ten minste twee of meer psychische aandoeningen (zoals stemmingsstoornissen, angststoornissen, middelengerelateerde stoornissen en ADHD), gemeten met het Composite International Diagnostic Interview (CIDI) 3.5.</p>

Dit is een uitgave van:

**Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu**

Postbus 1 | 3720 BA Bilthoven

Nederland

www.rivm.nl

november 2023

De zorg voor morgen
begint vandaag